

2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – Львів : Вид-во "Голос України", 1996. – 54 с. – С. 27.
3. Конституція України та рішення Конституційного Суду України щодо її тлумачення. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page2>.
4. Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/main/index> (станом на 20.08.2012 р.).
5. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування: Б.М. Данилишин, А.В. Степаненко, О.М. Ральчук та ін. / за ред. д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К. : Вид-во "Наук. думка". – 2008. – Т. 1. – 392 с.
6. Стратегія регіональної екологічної безпеки Івано-Франківської області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.eco.com.ua/content/strategiya-regionalnoi-ekologichnoi-bezpeki-ivano-frankivskoi-oblasti-0>.
7. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації : матер. "круглого столу" / за заг. ред. О.В. Литвиненка. – К. : Вид-во НІСД, 2011. – 64 с. – С. 20-21.
8. Стратегія національної безпеки Російської Федерації до 2020 года (ухвалена указом Президента РФ 20.05.2009 р., № 537). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html>.
9. Концепція економічної політики Ростовської області. – Ростов-на-Дону : Изд-во "Гефест", 2009. – 188 с.
10. Obama B. National Security Strategy (May 2010). [Electronic resource]. – Mode of access http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.
11. Указ Президента України Про Стратегію національної безпеки України (від 08.06.2012 р., № 389/2012). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>.
12. Стратегія національної безпеки Російської Федерації до 2020 года (ухвалена указом Президента РФ 20.05.2009 р., № 537). [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html>;
13. Obama B. National Security Strategy (May 2010). [Electronic resource]. – Mode of access http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.
14. Neuberger E. Comperative Economic System: a decision-making approach / Egon Neuberger, William J. Duffy. – Boston : Allyn and Bacon, 1976. – 378 p.

Буркальцева Д.Д. Совершенствование институционально-правового обеспечения экономической безопасности государства

Определены средства формирования системы обеспечения экономической безопасности государства. Проанализирована институциональная среда функционирования структурных элементов экономической безопасности. Раскрыты принципы и основные направления стратегии национальной безопасности Украины, России и США с их анализом и сравнением. Предложены мероприятия по совершенствованию институционально-правового обеспечения экономической безопасности государства.

Ключевые слова: экономическая безопасность государства, стратегия национальной безопасности, институционально-правовое обеспечение.

Burkaltseva D.D. Improving the institutional and legal framework of economic security of the state

The means of forming the system of economic security of the state are outlined. The institutional environment of functioning of the structural elements of economic security is analyzed. The principles and guidelines of the national security strategy of Ukraine, Russia and the United States with their analysis and comparison are revealed. The measures of improving the institutional and legal framework of the economic security of the state are offered.

Keywords: economic security of the state, national security strategy, institutional-legal bases.

УДК 338.246:339.17

Проф. Т.Г. Васильців, д-р екон. наук;
магістрант Р.М. Микитюк – Львівська КА

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано існуючі підходи до формування сукупності методів та методик оцінювання рівня і стану економічної безпеки підприємства, запропоновано авторський підхід до вдосконалення методики оцінювання стану економічної безпеки торговельного підприємства, що передбачає послідовну перевірку та обрання відповідного стану безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, методи оцінювання, рівень та стан безпеки, торговельне підприємство.

Постановка проблеми. Стабільність та ефективність діяльності суб'єкта господарювання визначається станом його економічної безпеки. Для забезпечення постійного моніторингу та оцінювання економічної безпеки підприємства необхідна ефективна методика її діагностики. Існують загальновідомі підходи (індикаторний, ресурсно-функціональний, наявність чистого прибутку та ін.) та методи (експертного оцінювання, аналізу та оброблення сценаріїв, оптимізації тощо) діагностики стану економічної безпеки підприємства.

Метою роботи є вироблення пропозицій щодо вдосконалення методики оцінювання економічної безпеки підприємств торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Проблеми формування ефективних методик оцінювання економічної безпеки підприємства вивчали багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Можна виділити праці таких авторів, як: Г.Є. Дем'яненко, В. Геєць, М. Кизим, В.Т. Шлемко, Д. Ковальов, та ін. Проте існуючі підходи недостатньо повно висвітлюють процедури вибору найбільш значущих показників економічної безпеки підприємства, питання формування нормованої комплексного оцінювання її рівня, діагностики загроз, а також кожен із методичних підходів характеризується істотними недоліками.

В економічній літературі вже робилися спроби кількісного оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, що привело до появи декількох підходів: індикаторний, ресурсно-функціональний, забезпечення програмно-цільового управління розвитком підприємства, наявність чистого прибутку, рівень розширеного відтворення ресурсів та майна підприємства, ефективність маркетингової орієнтації підприємства. У цьому контексті, на нашу думку, варто узагальнити, що рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання буде належним (високим) у випадку, якщо показники економічної ефективності функціонування підприємства є високими, підприємство є ліквідним та платоспроможним, належним чином зберігається його майно та інформація, підприємство здійснює планування та прогнозування своєї діяльності на майбутнє та впевнене у належному своєму розвитку.

Так, при індикаторному підході, рівень економічної безпеки визначається за допомогою так званих індикаторів. Індикатори розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємства в різних функціональних сферах, відповідні певному рівню економічної безпеки.

ки [2, с. 37]. Оцінка економічної безпеки підприємства встановлюється за наслідками порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами. Очевидно, що індикаторний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства запозичено з методики оцінювання економічної безпеки держави. Принаймні саме формування системи індикаторів і розрахунок інтегрального індикатора економічної безпеки передбачені Концепцією економічної безпеки України.

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства на основі індикаторного підходу припускає визначення з високим ступенем точності бази порівняння – індикаторів. Саме рівень точності індикатора в цьому випадку і є проблемою, яка полягає в тому, що сьогодні відсутня методична база визначення індикаторів, що враховують особливості діяльності підприємства, обумовлені зокрема його галузевою приналежністю, формою власності, структурою капіталу, існуючим організаційно-технічним рівнем. Якщо ще додати необхідність постійного уточнення величини індикатора внаслідок постійної динаміки зовнішнього середовища і внутрішніх змін у діяльності суб'єкта господарювання, то складність проблеми збільшується. У цьому випадку виникає необхідність постійного коригування системи показників, що є індикаторами економічної безпеки підприємства, а це спричиняє збільшення трудомісткості управлінських робіт і потребує залучення висококваліфікованих фахівців.

Існує й інший підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, який можна назвати ресурсно-функціональним. Відповідно до цього підходу, оцінювання рівня економічної безпеки підприємства здійснюється на основі оцінювання стану використання корпоративних ресурсів за спеціальними критеріями [4, с. 143]. При цьому як корпоративні ресурси розглядаються чинники бізнесу, а саме: ресурс капіталу (акціонерний капітал і позикові фінансові ресурси), ресурс персоналу, ресурс інформації і технології, ресурс техніки й устаткування, ресурс прав (права на використання патентів, ліцензії і квоти на використання природних ресурсів, а також експортні квоти, права на користування землею), роль яких постійно зростає.

Ресурсно-функціональний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства є дуже широким. Проте, на нашу думку, спроба охопити всі функціональні складові діяльності підприємства може призвести лише до розмивання поняття економічної безпеки. До того ж визначення її рівня з використанням сукупного критерію економічної безпеки, що розраховується на основі висновків кваліфікованих експертів, не гарантує його об'єктивності, оскільки не можливо повністю позбутись суб'єктивної думки цих експертів.

Окрім цього, як відомо, інтеграція показників з використанням будь-якого з відомих підходів, зокрема і за допомогою частки значущості показників, як це пропонує Е. Олейников, призводить до зниження точності та достовірності оцінювання. Також, на нашу думку, положення та методи цього підходу багато в чому збігаються із звичайним аналізом ефективності використання наявних у підприємства ресурсів, що не зовсім відповідає вимогам до якісного оцінювання безпосередньо економічної безпеки підприємства та її

рівня, а це змушує задуматися над важливістю та доцільністю застосування цього підходу на підприємстві.

Забродський В. запропонував використовувати для оцінювання економічної безпеки підприємства підхід, що відображає принципи й умови програмно-цільового управління та розвитку. Відповідно до цього підходу, оцінка економічної безпеки підприємства ґрунтується на інтеграції сукупності показників, що визначають її рівень [3, с. 58]. При цьому використовується декілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний і багатовимірний. Такий підхід відрізняється високим рівнем складності, проводиться здебільшого з використанням методів математичного аналізу. І якщо його використання в дослідницькій роботі дає змогу отримати достовірні результати оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, то в практичній діяльності його використання ускладнене. До того ж складною є оцінка стійкості сукупного інтегрального показника при заданій області його зміни. Окрім цього, запропонований автором підхід до оцінювання стійкості сукупного інтегрального показника дає змогу оцінити рівень економічної безпеки підприємства, але, скоріше, з позиції математика, а не менеджера.

Виходячи з результатів аналізу найбільш відомих підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, можна зробити висновок, що їх досить складно використовувати для оцінювання рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання в запропонованому трактуванні.

Дещо необґрунтованим із запропонованих в економічній літературі підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства є підхід, згідно з яким як критерій економічної безпеки підприємства використовується наявність прибутку. За відсутності прибутку чи за наявності збитків не можна стверджувати про дотримання інтересів підприємства і, отже, про те, що підприємство знаходиться в економічно безпечній зоні. Навпаки, в цьому випадку перед підприємством реально постає загроза банкрутства.

Прибуток підприємства, будучи абсолютною величиною, можна розглядати як підставу, передумову для висновку про перебування підприємства в економічній безпеці. Підставою для подібного твердження є той факт, що наявність прибутку свідчить про позитивні результати використання ресурсів підприємства, що дає змогу йому відшкодувати витрати на виробництво і реалізацію продукції, вносити необхідні платежі до бюджетів різних рівнів і, принаймні, забезпечити просте відтворення капіталу і робочої сили.

Отримання підприємством прибутку свідчить про узгодження до певної міри його інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Однак, що абсолютна величина чистого прибутку підприємства не дає змоги встановити рівень цього узгодження і, відповідно, прийняти необхідні заходи. До того ж абсолютна величина прибутку підприємства не дає змоги встановити міру інтенсивності експлуатації його активів, тобто встановити "ціну" отримання прибутку. Очевидно, що під час оцінювання економічної безпеки підприємства можуть використовувати результати порівняння величини отриманого чистого прибутку з вибраними для цієї мети базами порівняння, наприклад із величиною витрачених ресурсів. У цьому випадку відповідність

прибутку підприємства витратам виробництва і величині використаного капіталу можна встановити за допомогою показників рентабельності витрат і загального капіталу, що дасть змогу оцінити ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства і, до певної міри, його фінансову стійкість.

Ефективність використання ресурсів підприємства тільки до певної міри характеризує його економічну безпеку, оскільки відображає не стільки міру гармонізації його інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, скільки такі його внутрішні особливості діяльності, як: рівень прогресивності використовуваної технології, організація виробництва, праці й управління тощо. Окрім цього, ефективність виробництва відображає ретроспективний стан економічної безпеки підприємства, оскільки використовувані при розрахунку показники рентабельності витрат і капіталу дані відображають минулий стан підприємства. До того ж ефективність виробництва не враховує повною мірою ринкових позицій підприємства. Показники рентабельності витрат і загального капіталу, хоч і є через свою природу більш інформативними, також не дають змоги встановити, – наскільки повно дотримані інтереси підприємства, хоча це і можна, але вельми приблизно, встановити шляхом порівняння величини цих показників з показниками аналогічних підприємств. Приблизність способу зумовлена складнощами встановлення аналогічності підприємств, оскільки вона не може виникати навіть з таких ознак, як їх галузева приналежність, вид діяльності або величина експлуатованого капіталу, а також різноманітністю інтересів підприємства і різною мірою значущості однаково сформульованого інтересу для різних, хоч і аналогічних, підприємств.

В економічній літературі можна також виділити підхід, згідно з яким для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства пропонують використовувати порівняння величини інвестицій підприємства, причому переважно за рахунок реінвестованого прибутку, з обсягом засобів, необхідних для забезпечення економічної безпеки підприємства. Пропонований підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства ґрунтується на визнанні значення розширеного відтворення капіталу підприємства для дотримання його інтересів, їх узгодження з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. За наслідками оцінювання можна встановити рівні економічної безпеки підприємства.

Відповідно, засобів методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання є доволі багато, що дає змогу визначати характеристики як структурних складових безпеки, так і різних напрямів діяльності підприємства. Окрім цього, ці методики можуть застосовуватись не диференційовано, а разом у межах процесу управління економічною безпекою підприємства. Так, В.Геєць та інші вчені обґрунтовують схему взаємозв'язку основних блоків системи управління економічною безпекою підприємства, в якій виділяють: 1) блок оцінювання та аналізу рівня економічної безпеки підприємства, в межах якого можуть використовуватись такі методики, як: модель формування системи показників економічної безпеки підприємства; модель комплексного оцінювання рівня економічної безпеки;

модель формування режимів функціонування підприємства; 2) блок діагностики загроз економічній безпеці підприємства, в якому використовуються моделі прогнозування рівня економічної безпеки, оцінювання сфер життєдіяльності та визначення домінуючих загроз; 3) блок формування адаптивної реакції підприємства передбачає використання моделі визначення пріоритетних напрямів відновлення економічної безпеки, моделі руху потоків підприємства та моделі локалізації загроз економічній безпеці підприємства [4, с. 153].

Проте існуючі підходи недостатньо повно висвітлюють процедури вибору найбільш значущих показників (індикаторів) економічної безпеки підприємства, питання формування нормованої комплексного оцінювання рівня економічної безпеки, діагностики загроз, а також кожен із методичних підходів характеризується істотними недоліками. Так основними недоліками індикаторного підходу є: неточність індикатора; відсутність методичної бази визначення індикаторів; необхідність постійного уточнення величини індикатора внаслідок постійних змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування підприємства. Ресурсно-функціональний підхід характеризується такими недоліками: суб'єктивність експертної думки; інтеграція показників може призвести до неточності та недостовірності оцінювання; відсутність рангової шкали загальних і часткових критеріїв; не визначені види локальних функцій; використання лінійної моделі, що не завжди адекватно описує динаміку аналізованих процесів. На нашу думку, основним недоліком програмно-цільового підходу, запропонованого В. Забродським, є складність проведення аналізу та оцінювання стійкості сукупного інтегрального показника при заданій області його зміни. Інвестиційний підхід мало враховує рівень безпеки більшості (окрім інвестиційної) структурних складових економічної безпеки підприємства. Підхід, який базується на використанні абсолютної величини чистого прибутку підприємства унеможливорює здійснення оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Автори підходу, що оснований на визначенні безпеки як ймовірності банкрутства підприємства, у своїй методиці не враховують інші складові економічної безпеки, а також тривалість перебування підприємства у передбанкрутному стані. Основним недоліком під час оцінювання та управління ризиками є вузькість спрямування дій на визначення та усунення ризиків діяльності, а також не надається увага іншим аспектам забезпечення економічної безпеки підприємства. Визначення економічної безпеки на основі проведення оцінювання вартості підприємства з використанням доходного підходу, запропонованого С.Н. Мищенко створює деяку складність та інколи неможливість визначення зв'язку між зміною ринкової вартості підприємства та рівнем його економічної безпеки.

Отже, на нашу думку, варто зробити такі висновки у контексті подальшого вдосконалення методики оцінювання рівня економічної безпеки торговельного підприємства:

- по-перше, економічно необґрунтованим є розрахунок узагальнювального показника рівня безпеки (оскільки за умови його використання надто високим є рівень суб'єктивності встановлення вагомого значення як окремих показників-індикаторів, так і структурних складових). Вважаємо більш прийнятним

визначати не інтегральний показник рівня безпеки, а узагальнюючий стан входження підприємства в економічно безпечну зону;

- по-друге, недостатньо обґрунтованим є використання однотипних показників для оцінювання рівня безпеки різних (за розмірами, видами діяльності, існуючим рівнем безпеки) підприємств;
- по-третє, недостатньо вдалими є принципи розрахунку рівня безпеки як міри відхилення фактичних показників діяльності підприємства від критичних (стосовно безпеки) та оптимальних. Вважаємо, що основою оцінювання рівня безпеки має бути вивчення лише стану небезпеки діяльності підприємства.

Вважаємо, що усунути ці принципові недоліки можна запровадженням методичного підходу до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства, при якому діапазон значень рівня безпеки поділено на окремі рівні та стан попадання підприємства в той чи інший рівень визначається перевищенням фактичних значень окремих показників діяльності підприємства критичних обмежень індикаторів, але які є не однаковими для всіх рівнів, а підібрані виключно з врахуванням того рівня безпеки, який вони характеризують. Враховуючи, що офіційна методика Міністерства економіки України передбачає поділ шкали безпеки на п'ять рівнів, вважаємо за доцільне аналогічно розглядати п'ять рівнів у межах діапазону економічної безпеки суб'єкта господарювання: критичний, передкритичний, низький, задовільний, прийнятний (табл.).

Критичному рівню відповідатиме найнижчий стан економічної безпеки підприємства, при якому найвищою є ймовірність припинення його діяльності. Наголосимо, що нерівномірними (тощо безпеки підприємства) є показники ефективності використання ресурсів та, наприклад, збиток. Окрім цього, наявність злочинного зазіхання на ефективно діюче підприємство може призвести до припинення його діяльності швидше, ніж помірний рівень конкурентоспроможності його продукції. У підприємства, що перебуває на стадії банкрутства, істотно знижується потреба у забезпеченні високого рівня прибутковості праці, витратомісткості та тощо. Тому про критично низький рівень економічної безпеки свідчатимуть передусім індикатори в межах таких структурних складових, як силова та фінансова (наявність злочинних посягань, рейдерство, неправомірні та незаконні дії з боку органів державного управління та контролю, інших ринкових суб'єктів, збитковість діяльності, незадовільні показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності).

Передкритичний рівень характеризує такий стан економічної безпеки, при якому фінансово-господарська діяльність суб'єкта господарювання неспроможна забезпечити його доходом або приносить збитки. На цьому рівні найважливішими складовими економічної безпеки виступають фінансова та інформаційна, нездатність забезпечення належного рівня яких може призвести до зниження рівня безпеки, а отже, і до ліквідації підприємства. Індикаторами на цьому рівні забезпечення економічної безпеки, які свідчать про негативні тенденції у фінансово-господарській діяльності первинної ланки економіки, виступають коефіцієнт автономії та маневрування, а також рентабельність продажу.

Табл. Характеристика рівнів економічної безпеки торговельного підприємства

Стан безпеки	Характеристика безпеки	Пріоритетні структурні складові	Показники-індикатори та їх порогове значення
Критичний	стан, при якому високою є ймовірність припинення його діяльності	силова, фінансова, інституційно-правова	– коефіцієнт поточної ліквідності (<1); – коефіцієнт фінансування (менший від середньогалузевого); – коефіцієнт швидкої ліквідності (<0,5); – прибуток (<0); – коефіцієнт абсолютної ліквідності (<0,2); – коефіцієнт покриття (<0,5)
Передкритичний	обсяги доходу підприємства є меншими або відповідають доходу в точці беззбитковості	фінансова, інформаційна, продуктова	– коефіцієнт автономії (<0,5); – рентабельність доходу (<0); – коефіцієнт маневрування, коефіцієнт забезпечення власними коштами (менший середньогалузевого)
Низький	стан, при якому забезпечується мінімальна рентабельність діяльності	фінансова, інформаційна, техніко-технологічна	– коефіцієнти рентабельності власного капіталу, фондівдачі, оборотності запасів, оборотності оборотних активів, забезпеченості власними оборотними коштами матеріальних запасів (менший від середньогалузевого); – коефіцієнти зносу основних засобів, довготермінового залучення позикових коштів, матеріалівдачі (більші від середньогалузевого)
Задовільний	стан інтелектуально-кадрового забезпечення діяльності підприємства та якість продукції є недостатніми	продуктова, інституційно-правова, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна	– відношення продуктивності праці до середньої заробітної плати (<1); – рентабельність, фондооснащеність (менше від середньогалузевого); – плинність кадрів (більше від середньогалузевого)
Прийнятний	підприємство своєчасно реалізує превентивні заходи в системі ризик-менеджменту з помірними (прийнятними) втратами, забезпечує відтворення фінансово-господарської діяльності	загальна корпоративна безпека	відношення відхилених втрат до суми ймовірного збитку внаслідок неправомірних дій та витрат на охорону (<1)

Низький рівень економічної безпеки підприємства характеризується низькою рентабельністю господарської діяльності. Підприємство спроможне отримувати лише мінімальний дохід, необхідний для покриття надмірних витрат та підтримки фінансово-господарської діяльності. Про такий стан безпеки свідчать високий коефіцієнт зношеності основних засобів, низький показник фондівдачі та високий показник матеріалівдачі, висока тривалість обороту оборотних активів.

У разі задовільного рівня економічної безпеки підприємство здатне вести прибуткову діяльність, проте відчуває брак висококваліфікованого персоналу. На цьому рівні підприємство не спроможне забезпечити споживачів продукцією високої якості, що, своєю чергою, впливає на його імідж та фі-

наново-господарський стан. Основними індикаторами, які характеризують задовільний рівень економічної безпеки первинної ланки економіки, є продуктивність праці найманих працівників, рентабельність діяльності підприємства, фондооснащеність та плінність кадрів.

Найвищий рівень безпеки (прийнятний) характеризує такий її стан, при якому проводиться ефективна фінансово-господарська діяльність з невисокою ймовірністю зовнішніх та внутрішніх загроз. Підприємством сформовано надійну систему забезпечення економічної безпеки, що дає змогу контролювати всі її структурні складові, своєчасно виявляти та знешкоджувати загрози. Проте на прийнятному рівні підприємству доцільно звернути особливу увагу на забезпечення екологічної складової економічної безпеки.

Висновки. Таким чином, розроблена методика дає змогу, відповідно до більш ефективного критерію оцінювання економічної безпеки підприємства, а саме – небезпеки його функціонування, проводити оцінку стану економічної безпеки суб'єкта господарювання та визначати її рівень, виявити на кожному рівні найбільш "проблемні" структурні складові та конкретні показники-індикатори, що їх характеризують, а, отже, і сформулювати систему заходів для вирішення проблем за конкретними складовими економічної безпеки підприємства.

Література

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К. : Вид-во "Лібра", 2003. – 280 с.
2. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К. : Вид-во НІСД, 1997. – 144 с.
3. Забродський В.А. Власність, економічна безпека і держава / В.А. Забродський, М.О. Кизим // Економічна кібернетика : наук. журнал. – 2000. – № 3-4. – С. 58-63.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В.М. Геєця. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.

Васильцев Т.Г., Мыктыук Р.М. Усовершенствование методики оценки экономической безопасности предприятия

Проанализированы существующие подходы к формированию совокупности методов и методик оценивания уровня и состояния экономической безопасности предприятия, предложен авторский подход к усовершенствованию методики оценки состояния экономической безопасности торгового предприятия, которое предусматривает последовательную проверку и избрание соответствующего состояния безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, методы оценивания, уровень и состояние безопасности, торговое предприятие.

Vasylytsiv T.G., Mykytyuk R.M. Improvement of method of estimation of economic security of enterprise

Existent approaches to forming of aggregate of methods and methods of evaluation of level and state of economic security of enterprise are analysed, the author going near the improvement of method of estimation of the state of economic security of point-of-sale enterprise which foresees successive verification and electing of the proper state of safety is offered.

Keywords: economic security, evaluation methods, level and state of safety, point-of-sale enterprise.

УДК 330.342 Проф. Г.І. Башнянин¹, д-р екон. наук; здобув. Л.Я. Гончарук¹, канд. екон. наук; доц. І.В. Михайляк², канд. екон. наук

СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Виявлено характер і типи впливу соціалізації та соціальної політики на економічний розвиток і відповідно до цього виділено три соціалізаційні ефекти і відповідні типи соціалізаційної економічної ефективності: позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність. Наголошено, що в різних економічних системах величина соціалізаційного ефекту може бути різною, відповідно в межах кожного типу соціалізаційної економічної ефективності виділено конкретні типи соціалізаційної ефективності.

Ключові слова: соціалізація, соціальні результати, позитивна, нейтральна і негативна соціалізаційна економічна ефективність, еластичність.

Постановка проблеми. Процеси, що відбуваються в сучасному глобальному середовищі, характеризуються високим динамізмом. Найвні тенденції світового соціально-економічного розвитку зумовлюють виникнення різноманітних суперечностей як між державами, так і в окремих економічних системах, що ускладнює процеси економічного розвитку і зростання рівня життя. Проте загальною характеристикою як розвинених, так і перехідних економічних систем в останні десятиріччя є глобальна трансформація всіх суспільних відносин, що виявляється у посиленні соціальної спрямованості економічного розвитку.

Соціалізація за відповідних умов – це один із найважливіших шляхів підвищення рівня інтегральної (загальної) ефективності функціонування економічних систем. Розвиток процесів соціалізації економічних систем створює відповідні умови як для найповнішого задоволення соціально-матеріальних потреб членів колективів, так і для подальшого прискореного економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Соціалізацію та соціальну політику як процес посилення соціальної спрямованості економічного розвитку досліджують в економічній літературі впродовж усього періоду становлення та розвитку економічної теорії (політичної економії) як науки. Обумовлюється це тим, що який би історичний проміжок становлення чи розвитку економічної системи ми не брали, а в центрі завжди є людина, яка виступає не лише основним економічним ресурсом, а є основною метою і основним соціальним результатом економічної діяльності. Однак соціалізацію та соціальну політику здебільшого аналізували в економічній літературі з позицій її впливу на так звані соціальні результати функціонування та розвитку тих чи інших економічних систем, тобто на людину як основний соціальний результат будь-якої господарської діяльності [10-12; 14, 15]. "Соціалізація економіки, – зауважує І.А. Луценко, – є закономірним процесом еволюції суспільного розвитку, який передбачає радикальне поліпшення якості та істотно підвищення рівня життя населення, що охоплює надзвичайно широкий спектр соціально-економічних явищ" [13, с. 8-9].

¹ Львівська КА;

² Львівський НУ ім. Івана Франка